

Asia: OM 6/41/2016

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

1. Yleistä

Kannatatteko yleisellä tasolla mietinnössä ehdotettuja muutoksia?

Mietinnössä ehdotetut muutokset ovat yleisellä tasolla kannatettavia. Asiaryhmän keskittäminen esitetyllä tavalla tehostaa asioiden käsittelyä. Se myös lisää yhdenmukaisia menettelytapoja, ratkaisukäytäntöä ja osaamista sekä siten parantaa oikeudenhoidon laatua. Ehdotus on maltillinen ja toteutettavissa oleva käräjäoikeusverkoston mahdollisen uudistamisen yhteydessä.

2. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Tuetteko summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaa ehdotusta?

Keskittämistä koskeva ehdotus on kannatettava. Keskittäminen tuomioistuimiin, joissa asioiden läpivirtaus on jo nyt hyvä, on perusteltua. Keskittäminen tuo mukanaan sekä tehokkuutta että laatua. Tuottavuus parantuu. Mietinnössä on ansiokkaasti käsitelty ja löydetty ratkaisuvaihtoehtoja kielikysymyksen ratkaisemiseksi. Ehdotettu keskittäminen palvelee tulevaisuutta, koska sähköisen asioinnin lisääntyessä valtakunnallinen työpinoihin perustuva palvelu tulee lähemmäksi toteuttamiskelpoisuutta.

3. Sähköinen asiointi

Tuetteko ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi?

Ehdotus sähköisen asioinnin lisäämiseksi on kannatettava. Esityksessä ehdotetaan, että oikeushenkilö, ammattimaista perintätoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja taikka muu elinkeinonharjoittaja velvoitetaan panemaan vireille summaarista riita-asiaa koskeva kanne käräjäoikeuden asianhallintajärjestelmään tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän välityksellä.

Haastehakemuksen kirjaaminen helpottuu huomattavasti ja virheiden mahdollisuus vähenee. Työryhmä on hyvin pohtinut sähköisen asioinnin lisäämiseen liittyviä kysymyksiä, etuja ja mahdollisia

haittoja. Sähköiseen asiointiin pakottaminen edellyttää, että käyttöliittymä on riittävän helppo ja ohjeistettu. On hyvä, että velvoite ei ole ehdoton, koska vielä on sellaisia asioita, joita nykyiset asiointiliittymät eivät salli, kuten valuuttasaatavat tai puhtaat hädöt.

Sähköiseen asiointiin pakottaminen palvelee tulevaisuutta, kun valtakunnallisen työpinon mahdollisuutta tulevaisuudessa pohditaan.

4. Sähköinen tiedoksianto

Puollatteko ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla?

Ehdotuksen mukaan jos asiakirja on mahdollista antaa todisteellisesti tiedoksi saantitodistusta vastaan, voitaisiin sanottu asiakirja yleisten asiakirjojen tiedoksiantoa koskevan suostumuksen perusteella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinvälityspalveluun edellyttäen, että vastaanottaja on ottanut viestinvälityspalvelun käyttöönsä ja ilmoittanut viestinvälityspalvelun tiedoksianto-osoitteeksi. Ehdotettu OK 11:3 täsmennys selkeyttää sähköisen tiedoksiannon soveltuvuutta 11 luvun todisteellisiin tiedoksiantotapoihin.

Puhelintiedoksiannon mahdollistaminen kaikkiin OK 5:3§:n tarkoitamiin asioihin on tervetullut. Puhelintiedoksianto on toiminut hyvin, eikä tietoon ole tullut tilanteita, joissa oikeusturva olisi vaarantunut. Tiedoksiantotodistuksen lähettämiseen vastaanottajalle ehdotetaan täsmennystä, että todistus voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Tämäkin ehdotus on kannatettava.

Työryhmä on ollut muutosesityksissään maltillinen. Vaikka työryhmä on todennut, että kansalaisten keskuudessa älypuhelimien ja tablettien käyttö on lisääntynyt, se ei kuitenkaan ole tehnyt pidemmälle meneviä ehdotuksia. Työryhmä olisi voinut pohtia, olisiko tiedoksiantotodistuksen lähettämisen sijasta ollut riittävää, että tiedoksiantotodistuksesta olisi lähetetty vain linkki, jonka tarvittaessa saa auki. Säästäisikö se työtä vai lisääisikö? Samoin voitaisiin pohtia voitaisiinko puhelintiedoksiantoa keventää vieläkin, oikeusturvaa kuitenkin vaarantamatta, siten, että asiakirjasta voitaisiin lähettää lyhennetty versio eli asiakirjan pääasiallinen sisältö ja ilmoitus, mistä asiakirjat saa kokonaisuudessaan joko asiakirjoina tai sähköisesti. Viralliseen lehteen voidaan tällainen ilmoitus jo nykyisin tehdä. Olisiko lyhennelmän lukeminen kännykältä helpompaa, kun tekstiä ei ole kerrallaan niin paljon? Jos haastehakemuksen pääasiallisen sisällön kattava lyhennelmä hyväksyttäisiin, voisi se palvella tulevaisuudessa monenlaisia ja monen muotoisia asiakirjoja, jotka esimerkiksi automaattisesti päivittäisivät puhelimen kalenteria ja muistuttaisivat määräpäivästä tms.

5. Muuta

Muita huomioita?

Asian riitaantuessa (keskitetyn) tuomioistuimen toimivaltaan tulee puute. Riitaantunutkin asia voidaan asianosaisten suostumuksella käsitellä siinä tuomioistuimessa, jossa se on tullut vireille. Muussa tapauksessa asia on siirrettävä toimivaltaiseen tuomioistuimeen.

Asian siirto toiseen tuomioistuimeen kesken vireillä olon ei ole järkevää. Asian käsittely viivästyy ylimääräisistä kyselyistä ja siirtämisestä. Summaariset asiat riitaantuvat hyvin harvoin. Näissäkin tapauksissa asiat eivät riitaannu istuntokäsittelyyn saakka. Tarve asioiden siirtämiselle on siten hyvin vähäinen. Olisi johdonmukaisempaa, että tuomioistuimen toimivalta säilyisi koko käsittelyn ajan. Tällöin ei tarvitsisi pohtia, missä vaiheessa vastaajan epämääräinen vastaus synnyttää tarpeen tulkita se sellaiseksi riitautukseksi, että vastaajalta on kysyttävä suostuuko hän siihen, että käsittelyä jatketaan kyseisessä tuomioistuimessa. Siirtäminen kesken prosessin ei ole tehokasta ja työtä säästävää. Se on myös toimivallan säätymisen osalta poikkeuksellinen konstruktio, koska toimivallan puutteen saattaa aiheuttaa, ei niinkään väite toimivallan puutteesta tai vastaamattomuus, joka voi aiheuttaa toimivallan puutteen, vaan kanteen substanssiin liittyvä riitauttaminen. Jos ehdotuksen mukaiseen sääntelyyn riitaisen asian siirtämisestä mennään, tulisi tarkemmin määritellä, mitä riitauttamisella tarkoitetaan. Missä vaiheessa asia riitautuu? Kuka täydentää vastaukset ja mihin asti? Jos näitä kysymyksiä ei selvennetä, tulee menettely olemaan kirjavaa.

Työryhmä on ehdottanut sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamista siten, että sähköinen viesti katsottaisiin saapuneeksi silloin, kun se virka-aikana on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä. Jos viesti on lähetetty virja-ajan jälkeen, katsotaan se saapuneeksi seuraavana arkipäivänä.

Ehdotus on vanhanaikainen nykyaikaisen sähköisen asioinnin kannalta. Parempi vaihtoehto olisi, että saapumisajankohta on todellinen saapumisajankohta eikä virka-aikaan sidottu. Ehdotettu muutos aiheuttaa esimerkiksi seuraavan ristiriidan. Jos haastehakemus lähetetään sähköpostilla virastopostilaatikkoon perjantaina kello 17, kanteen katsotaan tulleen vireille maanantaina. Kuitenkin summaariset E ja W-asiat voivat tulla vireille viikonloppuna. Näissä asioissa vireilletulopäivää ei edes voida muuttaa. Asioita käsitellään siten eri tavoin riippuen siitä, miten ne ovat saapuneet. Jos taas viikoloppuna saapuneiden E ja W.-asioiden vireilletuloajankohta jouduttaisin käsin muuttamaan, olisi siinä suuri ja täysin turha työ.

Sähköinen vireilletulo ja asiakirjan saapuminen olisi viisainta kytkeä aitoon kellonaikaan, eikä virastoaikaan. Tätä tulisi laajemminkin pohtia kaikissa määrärajoissa esimerkiksi muutoksenhaussa ja materiaalisissa määrärajoissa. Sähköistä asiointia palvelisi paremmin aito kellonaika.

Nuotto Antero
Pirkanmaan käräjäoikeus - Johtoryhmä on kuultu